

Mobil ilovalarning ingliz tili darslarida qo'llanilishi va unda o'qituvchilarning roli

Javliyev Mansurbek Odil o'g'li

mr.javliyev707@gmail.com

Termiz davlat universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Ingliz tilini o'rganish jarayonida mobil ilovalar tobora ommalashmoqda. Mobil ilovalar o'quvchilarga tilni o'rganishni interaktiv va qiziqarli qilish imkonini yaratadi. Ushbu maqolada mobil ilovalar yordamida ingliz tilini o'rganishning afzalliklari, imkoniyatlari, cheklovlari va ingliz tili darslarida qanday samarali qo'llanilishi haqida batafsil tahlil qilinadi. Shuningdek, mobil ilovalar ta'lim jarayonining zamonaviylashtirilishiga qanday hissa qo'shishi mumkinligi va o'quvchilar uchun qanday innovatsion imkoniyatlar yaratishi mumkinligi haqida fikr yuritiladi.

Kalit so'zlar: Mobil ilovalar, interaktiv ta'lim, mobil ta'lim, ta'lim texnologiyalari, interaktiv metodlar, shaxsiylashtirilgan ta'lim.

The use of mobile applications in English classes and the role of teachers in it

Javliyev Mansurbek Odil o'g'li

mr.javliyev707@gmail.com

Teacher at Termez State University

Annotation: Mobile applications are becoming increasingly popular in the process of learning English. Mobile apps allow learners to make language learning interactive and fun. This article provides a detailed analysis of the advantages, opportunities, limitations of learning English using mobile applications and how they can be effectively used in English classes. It is also discussed how mobile applications can contribute to the modernization of the educational process and create innovative opportunities for students.

Keywords: Mobile applications, interactive education, mobile education, educational technologies, interactive methods, personalized education.

Использование мобильных приложений на уроках английского языка и роль учителей в этом

Жавлиев Мансурбек Одил ўғли

mr.javliyev707@gmail.com

Преподаватель Термезского государственного университета

Аннотация: Мобильные приложения становятся все более популярными в процессе изучения английского языка. Мобильные приложения позволяют учащимся сделать изучение языка интерактивным и увлекательным. В этой статье представлен подробный анализ преимуществ, возможностей, ограничений изучения английского языка с помощью мобильных приложений и того, как их можно эффективно использовать на уроках английского языка. Также обсуждается, как мобильные приложения могут способствовать модернизации образовательного процесса и создать инновационные возможности для студентов.

Ключевые слова: мобильные приложения, интерактивное образование, мобильное образование, образовательные технологии, интерактивные методы, персонализированное образование.

Mobil texnologiyalarning rivojlanishi va ularning ta'lim jarayoniga ta'siri bugungi kunning eng muhim masalalaridan biridir. Ayniqsa, mobil ilovalar orqali ingliz tilini o'rganish o'quvchilarga

yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Yangi texnologiyalar yordamida o'qitish metodlari o'zgarmoqda, va shu bilan birga, ingliz tilini o'rganishda mobil ilovalar samarali va qulay vositaga aylanmoqda. Ushbu maqolada mobil ilovalar yordamida ingliz tilini o'rganish jarayoni va uning ingliz tili darslarida qo'llanilishi yanada batafsil tahlil qilinadi. Mobil ilovalar, ayniqsa, til o'rganish jarayonida, o'quvchilarga mustaqil ravishda bilimlarni o'zlashtirish imkonini beradi. An'anaviy darslarda o'qituvchidan tashqari qo'llaniladigan materiallar va metodlar cheklangan bo'lishi mumkin, ammo mobil ilovalar bilan o'quvchilar istalgan vaqtda, o'z sur'atida o'qishlari va kerakli resurslarga tezda kirishlari mumkin. **Hillning fikricha**, *"Mobil ilovalarni til ta'limiga integratsiya qilish til o'rganishni dinamik tarzda yondashishga imkon beradi, bu esa an'anaviy uslublarda erishib bo'lmaydigan darajada tezkor javoblar, jalb qilish va eslab qolishni ta'minlaydi."* (Hill, 2018; 99-112).

Mobil ilovalar interaktiv o'qitish usulini qo'llashga imkon beradi. O'quvchilarga o'z bilimlarini testlar va mashqlar orqali sinab ko'rish, javoblar olish va o'z o'qish jarayonini mustahkamlash imkoniyatini yaratadi. Masalan, *Duolingo*, *Babbel* va *Memrise* kabi ilovalar ingliz tili o'rganishga qiziqarli yondashuvlarni taklif qiladi. O'quvchilar notanish so'zlar, grammatik qoidalar va boshqa mavzularni vizual va tinglash orqali o'rganadilar. Bu usul o'quvchilarni faol ishtirok etishga va tilni o'rganish jarayonini yanada qiziqarli qilishga yordam beradi. Mobil ilovalar ta'lim jarayonini interaktiv va samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular o'quvchilarga o'z bilimlarini mustahkamlash, yangi malakalarni o'rganish va o'qish jarayonida faol ishtirok etish imkoniyatlarini yaratadi. Smith, M., & Johnson, R. (2019) shunday deydi, *"Mobil ilovalar zamonaviy til o'rganishda muhim vositaga aylangan, ular turli o'quv uslublari va xohishlarga moslashgan shaxsiylashtirilgan va interaktiv tajribalarni taqdim etadi."* (Smith & Johnson, 2019; 75-88). Interaktiv o'qitish metodlari, o'quvchilarning faolligini oshirishga, ularning diqqatini jalb qilishga va o'z-o'zini o'rganishga undashga yordam beradi. Mobil ilovalar, ayniqsa, til o'rganish jarayonida bu metodlarni qo'llashda samarali vositaga aylangan. Interaktiv o'qitish nimaligiga to'xtaladigan bo'lsak, bu o'quvchi va o'qituvchi o'rtasidagi o'zaro faol aloqani o'z ichiga olgan o'qitish metodidir. Bu yondashuvda o'quvchi dars jarayonida faqatgina passiv ravishda tinglash bilan cheklanmaydi, balki o'qituvchi bilan muloqot qiladi, turli mashqlarni bajaradi va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llashga harakat qiladi. Mobil ilovalar ushbu metodni yanada kengaytiradi, chunki ular o'quvchilarga turli xil mashqlar, viktorinalar, testlar, o'yinlar va boshqalarni bajarishga imkon beradi.

Grammatika va lug'atni o'rganish ko'plab o'quvchilar uchun qiyin bo'lishi mumkin, ammo mobil ilovalar ushbu jarayonni osonlashtiradi. *Quizlet*, *Memrise* va *Anki* kabi ilovalar, o'quvchilarga o'zlari uchun qulay formatda lug'atni va grammatika qoidalarini o'rganishga yordam beradi. Bu ilovalar takrorlash mexanizmlaridan foydalanib, o'quvchilarga eslab qolish uchun samarali usullar taqdim etadi. Misol uchun, *Quizlet* foydalanuvchilarga flashcards yaratish imkonini beradi, bu esa so'zlarni va ularning tarjimasini va ma'nolarini tezda eslab qolishga yordam beradi. Grammatika va lug'at — til o'rganishda eng asosiy va muhim elementlardir. Tilni to'g'ri va samarali o'rganish uchun grammatik qoidalarni o'zlashtirish va lug'at boyligini kengaytirish zarur. Mobil ilovalar, ayniqsa, grammatika va lug'atni o'rganish jarayonini qiziqarli, interaktiv va samarali qilishga yordam beradi. Bu ilovalar o'quvchilarga o'z sur'atida va kerakli vaqt oralig'ida o'qish, amaliy mashqlar qilish, shuningdek, yangi so'zlar va grammatika qoidalarini mustahkamlash imkoniyatlarini taqdim etadi. Grammatika va lug'at har bir tilni o'rganish jarayonida asosiy tarkibiy qismlardan biridir. Grammatika tilning tuzilishini, jumla tuzishni va so'zlarning o'zaro munosabatlarini belgilaydi. Lug'at esa so'zlarning ma'nolarini o'rganish, ular yordamida gapirish va yozish imkoniyatlarini yaratadi. Tilni to'g'ri va samarali o'rganish uchun bu ikki elementni birgalikda o'rganish muhimdir. Grammatika va lug'atni o'rganish jarayoni o'quvchilarning tilni tushunish va o'z fikrlarini to'g'ri ifodalashda yordam beradi.

Mobil ilovalar tinglash va gapirish malakalarini rivojlantirishda ham katta yordam beradi. *Rosetta Stone* va *Busuu* kabi ilovalar, o'quvchilarni audio materiallar va videolar orqali tinglash mashqlarini bajarishga undaydi. Bu ilovalar real hayotdagi vaziyatlarni simulyatsiya qilib,

o'quvchiga tilni shaxsiy ravishda eshitish va unga javob berish imkoniyatini yaratadi. Bu orqali o'quvchilar o'zlarining gapirish malakalarini rivojlantiradilar va tilni tezda o'zlashtiradilar. Tinglash va gapirish malakalari til o'rganish jarayonining eng muhim tarkibiy qismlaridan biridir. Tilni muvaffaqiyatli o'rganish uchun, nafaqat o'qish va yozish, balki tinglash va gapirishni ham rivojlantirish zarur. Bu ikki malakani rivojlantirish tilni amaliyotda qo'llash, o'qilgan yoki eshitilgan matnni to'g'ri tushunish va o'z fikrini ravon ifodalash uchun muhimdir. Mobil ilovalar bu jarayonda o'quvchilarga samarali yordam berishi mumkin, chunki ular o'quvchilarning tinglash va gapirish malakalarini interaktiv va qiziqarli usullarda rivojlantirish imkoniyatlarini taqdim etadi.

Mobil ilovalar orqali ingliz tilini o'rganishning eng katta afzalliklaridan biri shundaki, ular o'quvchilarga o'z bilimlarini mustahkamlashda va yangi materiallarni o'rganishda yordam beradi. Bularning barchasi o'quvchilarning qiziqishini oshiradi va ularga yangi narsalarni o'rganish imkoniyatini yaratadi. O'quvchilarni o'qishga rag'batlantirish va ularni o'z bilimlarini mustahkamlashda mobil ilovalar katta yordam beradi. Misol uchun, *Duolingo* ilovasida o'quvchilar ma'lum miqdordagi ballarni to'plaganlarida mukofotlarga ega bo'lishadi. Bu o'quvchilarga doimiy ravishda o'qish va mashq qilishga undaydi. Ilovalar foydalanuvchiga o'z sur'atida o'qish imkoniyatini yaratadi va bu orqali ular mustaqil ravishda bilimlarini o'zlashtiradilar. Til o'rganish jarayoni ko'pincha uzoq va mashaqqatli bo'lishi mumkin, shuning uchun o'quvchilarni motivatsiya qilish, ularning o'qishdagi muvaffaqiyatlarini ta'minlashda juda muhimdir. **Braunning ta'kidlashicha**, "*Til o'qitish samarali bo'lishi uchun o'quvchilarni motivatsiyasini oshirish va ularni bunga jalb qilish eng asosiy prinsiplarga asoslanishi kerak, bu esa mobil texnologiyalarni qo'llash orqali yanada yaxshilanadi.*" (Brown, 2021). Motivatsiya o'quvchilarning o'rganish jarayonida qiziqishini saqlab qolish, qiyinchiliklarni yengish va o'z maqsadlariga erishish uchun zarur bo'lgan energiya va qiziqishni uyg'otadi. Mobil ilovalar, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va ularni o'qishga undashda juda samarali vosita sifatida ishlatiladi. Parkerga ko'ra, "*Ta'limda texnologiyaning roli davom etayotgan o'zgarishlar bilan, mobil o'qish o'qituvchilar va o'quvchilar uchun noyob chaqiriqlar va hayajonli imkoniyatlarni taqdim etadi, bu esa yanada qulay va moslashuvchan o'qish muhitlarini yaratadi.*" (Parker, 2020; 127-145).

Har bir o'quvchi o'ziga xos, o'ziga mos o'rganish usullariga ega. O'quvchilarning bilim olishda turli ehtiyojlari, qiziqishlari, o'rganish tezliklari va kuchli tomonlari mavjud. Shuning uchun, umumiy yondashuvlar va bir xil o'qitish uslublari barcha o'quvchilar uchun samarali bo'lmasligi mumkin. Har bir o'quvchi o'zining individual xususiyatlariga mos tarzda o'qishi, rivojlanishi va o'z maqsadlariga erishishi uchun individual yondoshuv zarur. Mobil ilovalar ta'limda individual yondoshuvni taqdim etish va o'quvchilarning o'z ehtiyojlariga mos tarzda o'rganishini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi. Mobil ilovalar o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olishga yordam beradi. Har bir o'quvchi o'zining o'qish sur'atiga va darajasiga mos ravishda materiallarni tanlash imkoniyatiga ega. *Duolingo*, *Babbel* va *Busuu* kabi ilovalar o'quvchilarga o'z bilimlarini o'rganish jarayonini individual ravishda boshqarishga imkon beradi.

Bugungi kunda ta'lim sohasida texnologiyalarning rivojlanishi bilan yangi yondoshuvlar, innovatsiyalar va o'quvchilarning ta'lim olish uslublari o'zgarmoqda. Mobil ilovalar, shu jumladan, ta'lim texnologiyalarining rivojlanishida o'ziga xos o'rin tutmoqda. Mobil ilovalar orqali o'quvchilarga har qanday joyda va vaqtda o'qish imkoniyatlari yaratiladi, bu esa ta'limning sifatini va samaradorligini yanada oshiradi. **Cummings aytishicha**, "*Mobil o'qish til o'rganishni inqilobiy tarzda o'zgartirdi, bu o'quvchilarga istalgan vaqtda va istalgan joyda o'rganish imkonini beradi, bu esa ta'lim imkoniyatlarining moslashuvchanligi va kengayishini oshiradi.*" (Cummings, 2017). Mobil ilovalar ta'limda innovatsion yondoshuvlarni amalga oshirishga imkon beradi, o'quvchilarning bilim olish jarayonini interaktiv va samarali qiladi. Mobil ilovalar ta'lim jarayonining innovatsion yondoshuvlarini yaratadi. Mobil ilovalar yordamida o'quvchilar o'z bilimlarini sinab ko'rishlari, qayta o'rganishlari va yangi materiallarni o'rganishlari mumkin. Ta'lim jarayonining bu yangi yondoshuvi, o'quvchilarga tezda natijalar ko'rishga imkon yaratadi va ularning bilimlarini

mustahkamlaydi. Mobil ilovalar ta'limni o'zgartirish va yangi innovatsion imkoniyatlarni yaratishda asosiy vosita sifatida ajralib turadi. Ilovalar yordamida o'quvchilar ta'lim jarayonida ko'proq ishtirok etadilar, individual yondoshuvlar va o'rganish usullarini tanlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ta'limdagi innovatsiyalar, ayniqsa, mobil ilovalar orqali o'quvchilarning o'rganish uslublarini shaxsiylashtirish va ularni eng yaxshi natijalarga erishishga undash uchun imkoniyat yaratadi.

Mobil ilovalar o'quvchilarga o'z bilimlarini mustahkamlashda yordam bera olsa ham, o'qituvchining roli ham juda muhimdir. O'qituvchilar o'quvchilarga ilovalardan qanday foydalanishni tushuntirib berishlari, ularni motivatsiya qilishlari va o'zaro muloqotni rag'batlantirishlari kerak. Bu bilan, o'qituvchi va mobil ilova orasidagi muvozanat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi. Bugungi kunda ta'lim tizimi va o'qitish uslublari tezda o'zgarib bormoqda, bu esa o'qituvchilarga yangi yondoshuvlarni va texnologiyalarni qo'llashni talab qilmoqda. Mobil ilovalar ta'lim jarayonini o'zgartirishda muhim vosita sifatida paydo bo'ldi. Bu ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning bilim olish jarayonini samarali boshqarish va ularni rag'batlantirish uchun yangi imkoniyatlar yaratadi. Shuningdek, mobil ilovalar o'qituvchilarning o'z vazifalarini bajarishdagi rolini ham o'zgartiradi.

An'anaviy ta'lim tizimida o'qituvchi ma'lumotni o'quvchilarga taqdim etuvchi, nazorat qiluvchi va darsni tashkil qiluvchi asosiy shaxs hisoblanadi. O'qituvchilar o'quvchilarga yangi bilimlarni yetkazib berish, ular bilan interaktiv tarzda muloqot qilish va o'quvchilarni motivatsiya qilish uchun turli metodlarni qo'llaydilar. O'qituvchining an'anaviy roli shuningdek, o'quvchilarning bilimni baholash, ular bilan individual aloqada bo'lish va ta'lim jarayonini boshqarishdan iboratdir. Mobil ilovalar ta'lim jarayonida o'qituvchilarga yangi imkoniyatlar yaratadi va ularning ishini samarali qilishga yordam beradi. Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning o'zgaruvchan ehtiyojlariga mos ravishda darslarni shaxsiylashtirish va interaktiv tarzda o'qitish imkoniyatini beradi. Shuningdek, ular o'qituvchilarga o'quvchilarning ilgari o'rgangan bilimlarini mustahkamlash, yangi materiallarni tushuntirish va o'quvchilarning malakalarini rivojlantirish uchun qo'shimcha vositalarni taqdim etadi.

Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning o'rganish jarayonini individual tarzda kuzatish va yordam berish imkonini yaratadi. O'qituvchilar mobil ilovalar orqali o'quvchilarning o'rganish progressini kuzatishlari mumkin, bu esa ularga o'quvchilarga to'g'ri yordam va maslahatlar berishga yordam beradi. Mobil ilovalar, masalan, **Duolingo**, **Memrise**, yoki **Babbel** kabi dasturlar orqali o'quvchilarning zaif tomonlarini aniqlash va o'sha sohalarda o'quvchiga ko'maklashish o'qituvchilarga yanada samarali ta'lim berishga yordam beradi. Mobil ilovalar o'qituvchiga shaxsiylashtirilgan yondoshuvni yaratishga imkon beradi. Misol uchun, agar o'quvchi grammatika bo'yicha qiyinchiliklarga duch kelsa, o'qituvchi unga shunga mos darslar yoki mashqlarni tavsiya qilish orqali yordam berishi mumkin. O'qituvchilar shuningdek, o'quvchilarning qiziqishlari va ehtiyojlariga asoslangan interaktiv va qiziqarli o'quv materiallarini taqdim etishda mobil ilovalarni ishlatishadi.

Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'qitish jarayonini yangicha tarzda tashkil etish imkoniyatini yaratadi. O'qituvchilar, masalan, **Kahoot** yoki **Quizlet** kabi ilovalar yordamida o'quvchilarga interaktiv testlar va viktorinalar taqdim etishlari mumkin. Bu, o'qituvchilarga o'quvchilarning bilimlarini o'yin tarzida sinab ko'rish, ularni rag'batlantirish va darsni qiziqarli qilish imkoniyatini beradi. Innovatsion yondoshuvlar orqali o'qituvchilar o'quvchilarni faollashtiradi, ularga yanada samarali bilim olish imkoniyatini yaratadi. Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning ma'lumotlarni qanday o'zlashtirayotganini tahlil qilish va kerakli o'zgartirishlarni kiritish imkoniyatini beradi. Shu bilan birga, o'qituvchilar o'zlarining o'qitish metodlarini yanada interaktiv va moslashtirilgan tarzda rivojlantiradilar. Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning ehtiyojlariga qarab darslarni moslashtirish imkonini beradi. Masalan, ba'zi o'quvchilar mustaqil o'qish orqali yaxshi natijalarga erishadilar, boshqalari esa guruh bilan ishlashni afzal ko'rishadi. Mobil ilovalar o'qituvchilarga darsni o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlariga mos ravishda tuzish

imkoniyatini taqdim etadi. **Quizlet** va **Google Classroom** kabi ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning bilim darajasini baholash va darslarni shaxsiylashtirishda yordam beradi. Bu ilovalar yordamida o'qituvchilar darslarni har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashtirib, o'zgaruvchan ta'lim ehtiyojlarini inobatga olishadi. O'qituvchilar darslarda turli darajalarda va turli xil o'quvchilarga mos ravishda o'qitish materiallarini tanlashlari mumkin.

Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarning bilimlarini tezda va samarali baholash imkoniyatini yaratadi. O'qituvchilar mobil ilovalar orqali o'quvchilarning rivojlanish jarayonini kuzatishlari, testlarni onlayn tarzda o'tkazishlari va o'quvchilarning yutuqlarini baholashlari mumkin. Bu jarayon o'qituvchiga o'quvchilarning har birining o'zgaruvchan ehtiyojlariga qarab to'g'ri baho berish va o'quvchilarga takliflar kiritish imkonini beradi. **Google Forms** va **Socrative** kabi ilovalar o'qituvchilarga testlar va anketalar yaratish, o'quvchilarning javoblarini tezda tahlil qilish va baholash imkonini beradi. Bu esa o'qituvchilarga o'quvchilarning bilimlarini aniq va tezda baholash imkonini beradi. Bundan tashqari, bu jarayon o'qituvchilarga o'quvchilarning yutuqlarini monitoring qilish va kerakli yordamni o'z vaqtida taqdim etishga yordam beradi.

Mobil ilovalar o'qituvchilarga o'quvchilarni rag'batlantirish va ularning motivatsiyasini oshirishda yordam beradi. Mobil ilovalar orqali o'qituvchilar o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini nishonlash, ularga mukofotlar berish va o'quvchilarning yutuqlarini taqdirlash imkoniyatini yaratadilar. Misol uchun, **Duolingo** kabi ilovalar o'quvchilarga o'z yutuqlarini ko'rsatish va yangi darslarni o'rganishda o'quvchilarni rag'batlantirish uchun ballar beradi. O'qituvchilar bu jarayonni qo'llab-quvvatlab, o'quvchilarning muvaffaqiyatlarini nishonlashlari mumkin.

Mobil ilovalar ingliz tilini o'rganishda samarali va interaktiv vositalar bo'lib, o'quvchilarga mustaqil o'qish, tilni o'rganish va malakalarni rivojlantirishda yordam beradi. Ular o'quvchilarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, bilimlarini mustahkamlash imkoniyatini yaratadi va ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Kelajakda mobil ilovalar ta'lim tizimida muhim rol o'ynaydi va ular ingliz tili o'qitishda yangi ufqlarni ochishi kutilmoqda.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Hill, L. (2018). *Effective Use of Mobile Apps in Language Education*. Educational Research Quarterly, 40(4), 99-112.
2. Smith, M., & Johnson, R. (2019). *The Role of Mobile Applications in Language Learning*. Language Learning and Technology, 23(2), 75-88.
3. Brown, H. D. (2021). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education.
4. Parker, K. (2020). *Mobile Learning and the Future of Education: Challenges and Opportunities*. Journal of Educational Technology, 45(3), 127-145.
5. Cummings, E. (2017). *The Impact of Technology on Language Learning: A Review of Mobile Learning*. Language Learning Review, 12(1), 45-58.